

KOOKKAAT
PERENNAT
PUUTARHAN KOMISTUS

ISOJEN PERENNOJEN KÄYTTÖ

Kukkaistutusten
taustakasveina

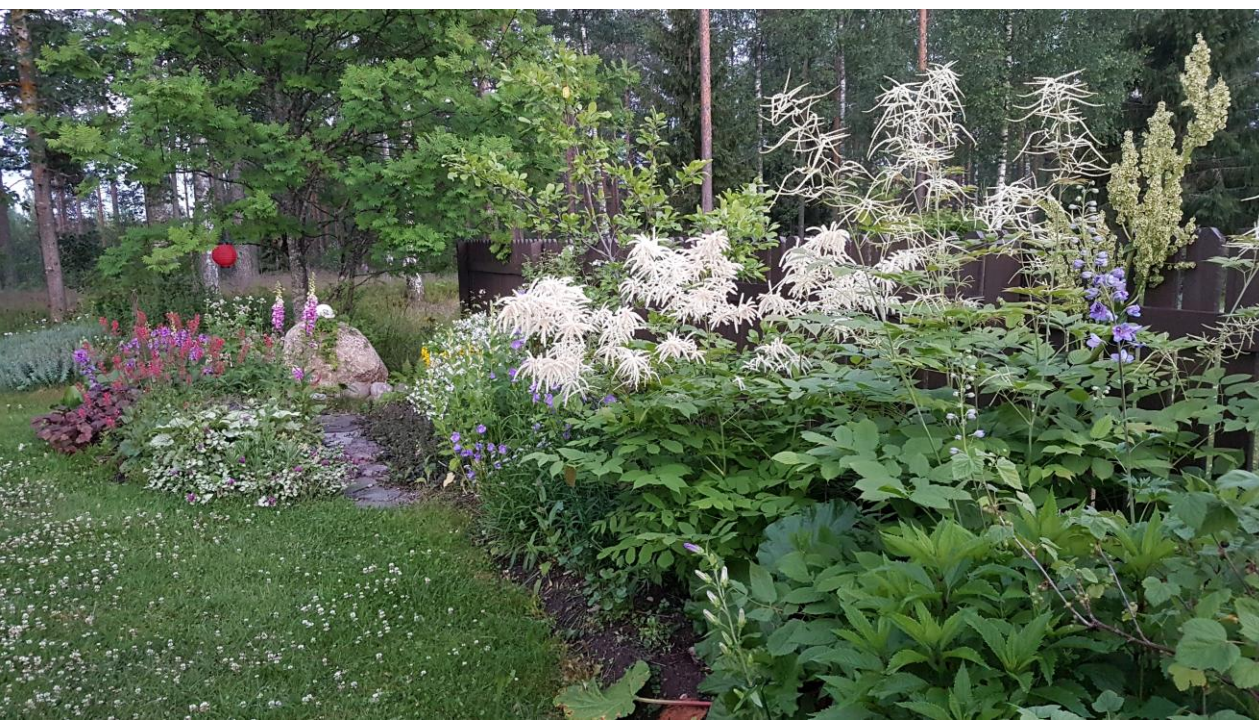
Peittämään rumia tai
tylsä alueita, esim.
komposti, varasto,
joutomaa

Aitojen ja seinien
vieressä
pehmentämään
näköä. Saavat
samalla tukea

Reunustamaan pihan
laitoja, liittämään
muuhun maisemaan

Vesialueiden reunoille
tuomaan rehevyyttä

Erillisinä
katseenvangitsijoina

Esimerkkejä käyttötavoista

- Saavuttaakseen maksimikoon vaativat tuoreen, runsravinteisen, syvämultaisen kasvupaikan
- Rentovartiset tarvitsevat tukea
- Osa viihtyy varjossa (mm saniaiset, vihreälehtiset kuunliljat), osa valossa
- Monet lajit näyttäviä suurina ryhminä
- Eri lehtimuodot ja värit tuovat elävyyttä

**Suurilehtiset perennat:
valeangervot
(Rodgersia) ja
kilpiangervo
(Astilboides)**

1. Sulkavaleangervo
2. Sormivaleangervo
3. Liuskavaleangervo
4. Kilpiangervo

- rikkokasveja (Saxifragaceae)
- kotoisin Kiinan, Korean ja Japanin vuoristoista
- kostea, varjoisa kasvupaikka

Syyskesän keltaiset mykerökukkaiset

- **Auringontähti (*Telekia speciosa*)**
 - luonnonvaraisena Kaukasukselta Karpaaiteille
 - viljelty Suomessa 1900-luvun alusta lähinnä kartanopuistoissa
 - leviää herkästi luontoon
 - hyvä, näyttävä perhoskasvi

Isohirvenjuuri (*Inula helenium*)

- tuotu hyötykasviksi kartanoiden ja pappiloiden puutarhoihin, levinnyt ympäristöönsä
- juurakko sisältää inuliinisokeria
 - käytetty *lääkkeenä* (mm madotus, hengityselinsairaudet) sekä *aterioiden* ja ruokaryyppyjen raaka-aineeksi
- viihtyy kuivassa ja paahteisessa paikassa

Syyspäivänhattu (*Rudbeckia laciniata*)

- kotoisin Pohjois-Amerikasta
- aurinkoinen kasvupaikka
- kestävä, talvehtii hyvin

Kultapallo (*Rudbeckia laciniata* "Goldball")

- jalostettu syyspäivänhatusta
- kerrotut kukat ja rento, pitkä varsi >>tuettava
- vanha, suosittu maatiaiskasvi
- menestyy koko maassa

Dorianvillakko (*Senecio doria*)

- esiintyy Espanjasta Ukrainaan luonnonvaraisena
- koko kasvi tuoksuu; perhoskasvi
- kukat kookkaissa huiskiloissa
- suuret, soikeat lehdet

Nauhukset (Ligularia)

- suuria, voimakaskasvuisia perennoja
- ravinteikas, kostea kasvualusta
- eivät pidä suorasta auringonpaisteesta
- lehdet suurikokoisia, pyöreitä tai liuskottuneita, peittäviä
- kasvutapa pysty tai pensastava
- matalimmat lajit metrin, korkeimmat kahden mittaisia
- keltaiset kukat soihtumaisessa tähkässä tai kartion muotoisena mykerökimppuna
- kukinta loppukesällä
- lajeja: kallionauhus (vas.), valtikkanauhus (oik.), soihtun., kultan., lapinnauhus jne

Liisan pihan jättiläiset

Punalatva (*Eupatorium* sp.)

- kolme puutarhalajia: purppura-, ruso- ja täpläpunalatva
- hyvässä maassa jopa yli 2 m korkea
- kukinto lilanpunainen, pörröinen runsashaarainen latvahuiskilo
- luonnossa harvinainen rantapunalatva

Huisku-unikko (*Macleaya cordata*)

- kotoisin Kiinasta ja Japanista
- kauniit, sinivihreät lehdet
- kukinta elo-syyskuussa

Virginiantädyke (*Veronica virginica*)

- kotoisin Pohjois-Amerikan itärannikolta
- kukkii loppukesällä
valkoisin/sinisin/vaaleanpunaisin kynttilämäisin kukin

Syyskimikki (*Actaea simplex* "Brunette")

- myöhäinen kukinta syys-lokakuussa
- vahva tuoksu
- korkeus yli 2 m
- vahva violetti väri lehdissä ja varsissa varsinkin aurinkoisella paikalla

RAIJAN AIDAN VIERESTÄ

Jaloritarinkannus yms (*Delphinium*)

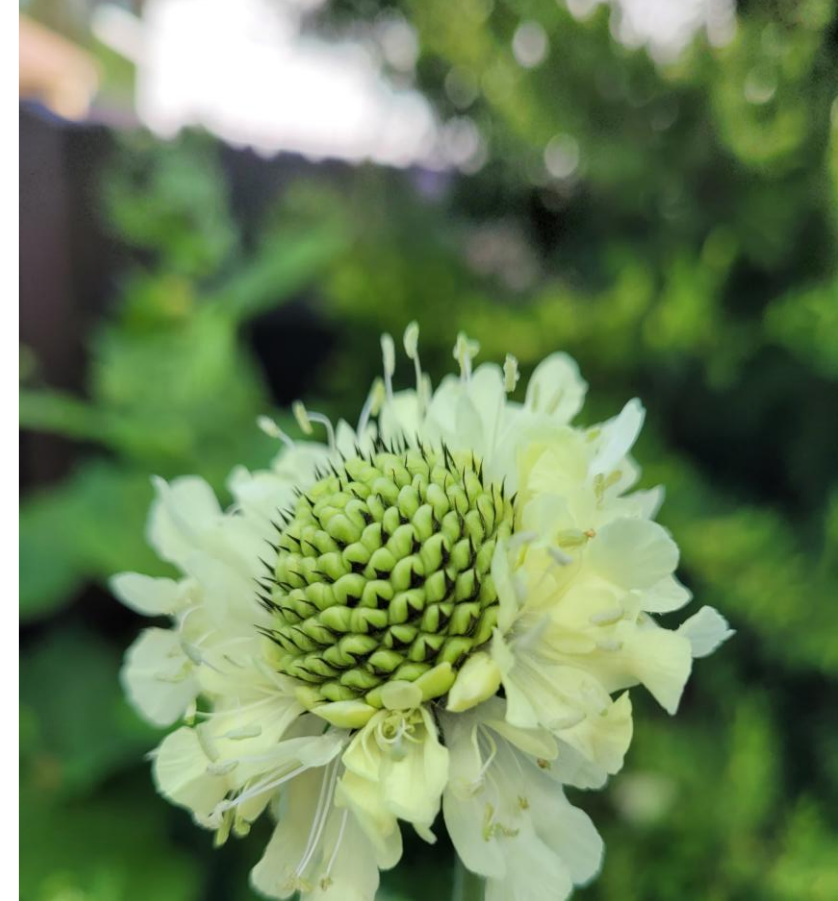
- risteytetty koristekäyttöön
- useita värejä
- myrkyllinen

Lehtoängelmä (*Thalictrum aquilegiifolium*)

- harvinainen Suomen luonnossa, keltaängelmä yleisempi

Kaukasiankirahvikukka (*Cephalaria gigantea*)

- hoikka, haarova varsi ("haitula")

Isotöyhtöangervo (*Aruncus dioicus*)

- erittäin kestävä, näyttävä ja helppohoitoinen
- kaksikotinen: hedeyksilöt tuuheampikukkaisia ja suositumpia kuin emiyksilöt
- pensasmainen kasvutapa; ”viidakko”

Japanintatar (*Reynoutria japonica*)

- kuuluu jättitatarien sukuun
- voi kasvaa kesässä jopa 3 m korkeaksi ja leviää voimakkaasti juuristonsa avulla >> vaikea hävittää
- tuotiin Japanista Hollantiin 1800-luvun alussa, levinnyt haitalliseksi vieraslajiksi Eurooppaan ja muihinkin maanosiin

Komea kaksikko – kuinka tunnistat?

<<<<<< Pärskäjuuri

Keltakatkero >>>>>>

Keltakatkero (*Gentia lutea*)
suuret, silposuoniset lehdet
vastakkain vuorottain

- luonnonvaraisena alppiniityillä
- kasvaa jopa 1,5 m pitkäksi, kukkii 4-8 vuoden välein
- juurta käytetään katkerojuomiin ja ruokahaluttomuuden ja ruuansulatusvaivojen hoitoon

Pärskäjuuret (Veratrum)

- suvussa 25 lajia
- luonnonvaraisina Euraasiassa ja Skandinaviassa Norjan koillisosassa vuoristoniityillä
- kookkaat lehdet kierteisesti vuorottain
- varsinkin maavarsi ja mukulat hyvin myrkylliset
- käytetty aivastuspulverina (“pärskis!”)
- etelänpärskäjuuri puutarhakasvina
- kuvat ovat Siperiasta Altailta

Pärskäjuuriniittyä Kaukasuksella Georgiassa

Jättigunnera (*Gunnera manicata*)

- kotoisin Brasiliasta
- Suomessa erikoisuus, joka talvehtii suojauksen alla tai viileässä sisätilassa
- kasvaa jopa 2-3 m korkeaksi ja 4 m leveäksi kasvustoksi
- viihtyy veden äärellä, suuri vedentarve
- lämmin, suojaisa kasvupaikka
- valtavat pari- tai sormiliuskaiset lehdet, kesäkuussa kukkii punavihrein jättikävynmuotoisin kukin
- hyvissä olissa jopa 3x3m leveät lehdet: yksi maailman suurimmista ruohovartisista perennoista!
- ylhäällä vasemmalla kuva *Gunnera tinctoriasta* (*chilenraparperi*) Andien vuoristossa v. 2022. Tämä laji merkittävä haitallinen vieraslaji mm Iso-Britanniassa

